

УПРАВЛІНСЬКИЙ ПОТЕНЦІАЛ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Шаульська Л. В.

д-р екон. наук, професор,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Безпалько О. М.

аспірант кафедри менеджменту та поведінкової економіки,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Анотація. В дослідженні проаналізовано напрями та умови реалізації в Україні реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, пов'язані із спроможністю громади рціонально використати наявні ресурси для розвитку та забезпечення гідної якості життя мешканців. Доведено, що ключовим чинником розвитку громади є система ефективного менеджменту та управлінська компетентність осіб, які приймають ключові рішення (керівні кадри, представники громадських організацій, активні громадяни)

Ключові слова: об'єднані територіальні громади, управління розвитком громад, реформа самоврядування, управлінський потенціал громади.

Larysa Shaulska, Professor, Department of management and behavioral economics

Olga Bezpalko, post-graduate student of the Department of management and behavioral economics.

Vasyl' Stus Donetsk national University

MANAGEMENT CAPACITY OF TERRITORIAL COMMUNITIES DEVELOPMENT IN UKRAINE

Summary. The study analyzes the directions and conditions of implementation in Ukraine of the reform of local self-government and territorial organization of the authority associated with the ability of society to rationally use the available resources for the development and ensuring a decent quality of life of residents. It is proved that the key factor in the development of society is the system of effective management and managerial competence of key decision-makers (executives, representatives of public organizations, active citizens)

Key words: united local community, managing community development, government reform, management capacity of the community.

Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади на засадах децентралізації, концептуальні засади якої були схвалені у 2014 році [1], а практична реалізація розпочалась у 2015 році, стала однією з найрезультативніших і найпомітніших серед стратегічних реформ в Україні. Ідея цієї реформи передбачає створення сучасної системи місцевого самоврядування в Україні на основі європейських цінностей розвитку місцевої демократії, наділення територіальних громад повноваженнями та ресурсами, що забезпечать місцевий економічний розвиток, надання населенню високоякісних та доступних публічних послуг. Тобто роль об'єднаних територіальних громад у забезпеченні інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території має стати ключовою.

Основний напрям реформ передбачає не посилення управлінської вертикалі в регіонах, а формування локальних «центрів відповідальності» для впорядкування суспільного життя та забезпечення територіального

економічного розвитку. При цьому в регіонах має відбутися розмежування повноважень державного управління та місцевого самоврядування, що має бути забезпечено відповідним зміцненням самоврядування щодо самостійності у прийнятті рішень та їхньої реалізації, у першу чергу на базовому рівні – рівні об'єднаних територіальних громад [2].

Реформа місцевого самоврядування передбачає об'єднання (укрупнення) територіальних громад, забезпечення їх спроможності самостійно, за рахунок власних ресурсів вирішувати питання місцевого значення. В цьому контексті саме спроможність громади взяти на себе відповідальність за основні показники життєдіяльності та раціонально використати ресурси є ключовою умовою реалізації реформи самоврядування у відповідності до її високого призначення. Спроможність громади до самостійного забезпечення розвитку визначається, з одного боку, достатністю ресурсів та місцевих джерел наповнення бюджету, розвиненістю інфраструктури та бізнес-середовища (визначається об'єктивними базовими показниками) та, з іншого боку, достатнього рівня управлінської компетентності для концентрації та ефективного використання наявних ресурсів.

Аналіз зазначених чинників та умов розвитку громади передбачає виокремлення серед них пріоритетних за ступенем впливу на задекларовані результати. Вважаємо, що таким є саме *управлінський потенціал громади*, який пропонуємо визначати як категорію, що має двокомпонентну структуру. *Базовим компонентом* є інтегральна сукупність освітніх, фахових, мотиваційних та ціннісних характеристик ключових агентів громади, які забезпечують якість процесів продукування та реалізації управлінських рішень та їх спрямованість на вирішення питань місцевого значення, передбачених законодавством, в інтересах жителів громади. На цій основі формується *другий (похідний) компонент* – аутентична система муніципального менеджменту, формалізована в організаційно-управлінській структурі, партнерській/демократичній системі прийняття рішень та об'єктивній системі оцінювання відповідності результатів реалізації рішень генеральному критерію якості, яким є позитивна динаміка показників рівня та якості життя мешканців громади.

Важливим є з'ясування кола так званих ключових агентів громади, які приймають стратегічні та оперативні рішення на відповідному рівні – фахівців, посадових осіб, впливових та активних громадян, представників громадських організацій та бізнес-середовища. Характер їхнього світогляду, рівень професіоналізму, система цінностей визначають вектори розвитку громади, якість та результативність управління, внутрішнє та зовнішнє сприйняття громади, тобто є фундаментом, який або залучає додаткові ресурси або втрачає наявні. Критичним є внутрішнє усвідомлення потреби посилення управлінського потенціалу громади через розвиток компетентності керівників в напрямі набуття фахових знань в сфері економіки, стратегічного планування, бюджетування, демократичного управління, нормативно-правових засад розвитку громад тощо. Професійна складова компетентності може бути якісно реалізована лише за умови розвинутої управлінської

компетентності, яка також цілеспрямовано формується в ході навчання та набуття досвіду. Процес нарощення компетентності керівників не має меж та завжди є затребуваним, оскільки, по-перше, динамічно змінюється суспільство, його очікування та вимоги, по-друге, сучасна наука і практика значно розширюють арсенал інструментів управлінського впливу, опанування та застосування яких є фундаментом для нестандартних та дієвих рішень.

Отже, яскраві лідери, які поєднують професійну компетентність та особистісний потенціал проактивності є головною цінністю кожної громади. Саме ці люди спроможні створити та підтримувати функціонування надійних організаційно-управлінських структур, які мають втілювати новітні інструменти менеджменту і специфічні обставини їх застосування в певній громаді для забезпечення стратегічного, операційного, коригуючого та мотиваційного впливу на показники місцевого розвитку. Ефективні системи муніципального менеджменту разом з їх ідеологами, носіями та послідовниками є капіталом та конкурентною перевагою громад, в яких відбулось усвідомлення цієї тези.

Література

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 1 квіт. 2014 р. № 333-р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>.
2. Білуха Л. А. Поняття територіальної громади та спроможної територіальної громади. *Теорія та практика державного управління*. 2017. № 1 (56). С. 1–6.